

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrandet över promemorian Ny allmän forumregel – för de allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans (DV 2009:4)

Dnr Ju2009/5264/DOM

Nedan följer Riksgäldskontorets ("Riksgäldens") remissyttrande över Domstolsverkets rapport Ny allmän forumregel – för de allmänna förvaltningsdomstolarna ("rapporten").

I rapporten föreslår Domstolsverket att en ny allmän forumregel införs i 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar ("LAFD").

Sammanfattning

Riksgälden föreslår att förtydliganden görs om vilken tidpunkt för folkbokföring respektive säte som ska vara relevant för att avgöra vilken förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande. Riksgälden avstyrker att en enskild persons vistelse ska vara forumgrundande i avsaknad av folkbokföring.

Riksgälden föreslår vidare att mål som avser överklaganden av beslut rörande insättningsgarantin eller investerarskyddet samlas till en förvaltningsrätt.

Allmänna synpunkter

Inom ramen för regeringens mål avseende de allmänna förvaltningsdomstolarna, bör en allmän forumregel vara praktisk och lättillämpad, och inte kräva några större utredningar för att kunna tillämpas.

En myndighet måste i ett ärende där beslut fattas rörande en enskild känna till vilken förvaltningsdomstol som den enskilde kan överklaga myndighetens avgörande till. Detta får betydelse t.ex. för att myndigheten ska kunna lämna en korrekt fullföljdshänvisning enligt 21 § förvaltningslagen och, naturligtvis, för myndigheten ska kunna sända över ett eventuellt överklagande till rätt instans.

Vidare kommer det få stor betydelse för centrala myndigheter som handlägger ärenden där enskilda spridda över landet är part. Myndigheten kommer i dessa

fall, i händelse av muntlig förhandling i överklagade ärenden, i en inte obetydlig omfattning vara tvungen att resa till förvaltningsrätter runt om i landet. Detta kommer sannolikt att dra inte obetydliga resurser, som troligen måste tas från andra delar av myndighetens verksamhet.

Folkbokföring och vistelseort

Relevant tidpunkt

Den i rapporten föreslagna huvudregeln är att en parts folkbokföring respektive säte ska vara avgörande för vilken förvaltningsdomstol som är behörig att pröva ett överklagande. Det framgår emellertid inte vilken tidpunkt som ska vara avgörande när folkbokföring eller säte ska bestämmas. Är det t.ex. tidpunkten för ett ärendes anhängiggörande¹, tidpunkten för myndighetens beslut eller tidpunkten för överklagandet som är tänkt att vara relevant?

Det är en enkel och tydlig regel att i enlighet med rättegångsbalkens allmänna forumregel i tvistemål ha folkbokföringen den 1 november föregående år som utgångspunkt för forumfrågan avseende fysiska personer. I det stora antalet fall överensstämmer sannolikt folkbokföringen den 1 november föregående år med den faktiska bostadsadressen för den enskilde vid tidpunkten för beslutet. En sådan regel skulle därmed uppfylla de mål som uppställs i avsnitt 5.2 i rapporten. Fördelarna med en enkel och lättillämpad regel i detta avseende överväger enligt Riksgäldens uppfattning den nackdel som enligt Domstolverket kan uppstå om den som överklagat flyttar och ändrar folkbokföring mellan den 1 november och det att förvaltningsdomstol ska pröva överklagandet (se avsnitt 5.3.2 i rapporten). Den nackdel som Domstolverket tar upp kommer inte heller helt att kunna undvikas, den enskilde kan t.ex. flytta mellan tidpunkten för beslut hos myndigheten (eller vilken annan tidpunkt som ska vara relevant för att avgöra behörigt forum) och tidpunkten då ett överklagande slutligen är avgjort i förvaltningsrätt eller kammarrätt.

Rättegångsbalkens regel löser dock inte frågan om vilken som är den relevanta tidpunkten för att bestämma forum². I detta sammanhang kan noteras att enligt 6 kap. 10 § studiestödslagen (1999:1395) är hemortskommunen vid tidpunkten för beslut avgörande i forumfrågan. Med hemortskommun avses enligt samma bestämmelse den kommun i vilken den enskilde var folkbokförd den 1 november året för det år beslutet fattades.

---

¹ Vad gäller i sådant fall för initiativärenden?

² Om ett ärende anhängiggörs i oktober 2010 och avgörs i februari 2011; är det folkbokföringen den 1 november 2009 eller 2010 som är relevant?. Enligt 10 kap. 15 § rättegångsbalken är tidpunkten för delgivning av stämning avgörande.

Riksgälden förordar därför en allmän forumregel såvitt gäller fysiska personer utformad i enlighet med 6 kap. 10 § studiestödslagen. En motsvarande regel bör övervägas även för juridiska personer, dvs. att styrelsens säte den 1 november ska vara avgörande i forumfrågan. Under alla förhållanden bör vilken tidpunkt för folkbokföring och säte som är avgörande för bestämmande av forum förtydligas

Vistelseort

Det framgår inte heller av förslaget till 14 § LAFD eller rapporten hur en myndighet, om folkbokföringsadress saknas, närmare ska utreda och avgöra var den enskilde *vistas*. I normalfallet har en myndighet, till skillnad från en kommun som ska avgöra ett ärende enligt socialtjänstlagen (2001:453), ingen anledning att närmare utreda en enskilds faktiska vistelseort. Normalt torde t.ex. en uppgiven postadress godtas.

Ett betydligt enklare alternativ som förordas av Riksgälden är istället att, om folkbokföringsadress saknas, låta orten där beslut fattades vara avgörande för forumfrågan, jfr 6 kap. 10 § studiestödslagen. Om vistelseort ändå ska vara forumgrundande i händelse av avsaknad av folkbokföringsadress, bör den enligt Riksgäldens uppfattning kompletteras med någon form av bevis- eller presumptionsregel rörande bestämmande av vistelseort.

Investerarskyddet och insättningsgarantin

Riksgälden är garantimyndighet enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti och lagen (1999:158) om investerarskydd. Lagarna bygger på två EG direktiv.³ Lagarna har till syfte att dels värna den finansiella stabiliteten, dels utgöra ett konsumentskydd. Riksgäldens beslut enligt dessa lagar överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.⁴

Totalt har tre ersättningsfall enligt dessa lagar inträffat. I dessa ersättningsfall har ett antal insättare respektive investerare överklagat garantimyndighetens avslag på krav om ersättning. I några fall har även berörda institut överklagat garantimyndighetens beslut om sådan avgift som enligt lagarna i fråga ska tas ut för att finansiera systemen. Om ett ersättningsfall uppstår under insättningsgarantin eller investerarskyddet ska ett potentiellt mycket stort antal ärenden avgöras under en kort tid.⁵ Tidsfristerna under lagarna och direktiven är snäva.⁶ Det är

---

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG om system för garanti av insättningar respektive Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG om system för ersättning till investerare.

⁴ 24 § lagen om insättningsgaranti respektive 33 § lagen om investerarskydd.

⁵ De inträffade ersättningsfallen har rört jämförelsevis mycket små institut, med som mest endast uppemot ett drygt tusental ersättningsberättigade insättare eller investerare. Ett ersättningsfall i ett

viktigt att i de ärenden som överklagas snabbt kan avgöras på ett enhetligt vis och att, inte minst, en enhetlig praxis utvecklas.

Totalt har drygt 100 ärenden överklagats till förvaltningsdomstol sedan lagarnas ikraftträdande 1996 respektive 1999. Huvuddelen av de överklagade ärendena rör avslag på ersättningsanspråk i de ovan nämnda ersättningsfallen.

Överklagande av beslut som fattats enligt lagen om insättningsgaranti och lagen om investerarskydd är måltypen som är sällsynta och av komplicerad natur. Frågorna har även nära anknytning till sådana ärenden som Finansinspektionen har att avgöra enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.⁷ För att mål rörande investerarskyddet och insättningsgarantin ska kunna avgöras med rimliga handläggningstider och hög kvalitet är det därför mycket viktigt att denna måltyp samlas till en förvaltningsrätt i första instans. Det torde redan idag med de fåtal antal mål som uppkommer var svårt för den aktuella förvaltningsdomstolen att upparbeta och bibehålla erforderlig kompetens. Om denna måltyp sprids på ett flertal förvaltningsrätter i första instans riskerar detta att leda till men för rättsäkerheten för enskilda. Det vore mycket olyckligt om det i ett ersättningsfall uppkommer icke enhetliga avgöranden i olika förvaltningsrätter och kammarrätter.

För Riksgäldens del kan ersättningsfall vara synnerligen resurskrävande. Med nuvarande organisation skulle det därför också vara mycket svårt för Riksgälden att hantera resor till muntlig förhandling vid ett stort antal förvaltningsrätter runt om i landet samtidigt som det pågår ett ersättningsfall enligt insättningsgarantin eller investerarskyddet.

Sammanfattningsvis är det därför mycket viktigt att mål rörande överklaganden av beslut avseende investerarskyddet och insättningsgarantin samlas till en förvaltningsrätt. Riksgälden föreslår därför att 24 § första stycket lagen om insättningsgaranti får följande lydelse:

”Garantimyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet fattades.”

---

medelstort eller stort institut skulle innebära att tiotusentals eller rent av hundratusentals ärenden måste hanteras.

⁶ Idag gäller att ersättning enligt insättningsgarantin ska betalas ut inom tre månader från institutets konkurs. Mot bakgrund bl.a. ändringar i insättningsgarantidirektivet har insättningsgarantiutredningen (SOU 2009:41) föreslagit att den tidsgränsen ändras till tjugo dagar.

⁷ Enligt insättningsgarantiutredningens förslag ska ersättningsrättens inträde enligt insättningsgarantin i framtiden även knytas till att Finansinspektionens i beslut konstaterat att en insättning inte har återbetalats av institutet.

Riksgälden förslår vidare att motsvarande tillägg görs i 33 § första stycket lagen om investerarskydd.

I detta ärende har riksgäldsdirektören Bo Lundgren beslutat. Juristen Jonas Opperud har varit föredragande.

Bo Lundgren

Jonas Opperud